

Chronicon sive Maius (additamenta Macarii Melissenii lectiones variae)

272.20 ἄλλ' οὖν καὶ οὕτως ἐνδέδωκε πρὸς αὐτὸν ὅσα ἐν τοῖς ποσὶ τοῖς πρὸς δυσμᾶς ἡλίου εἰσὶ τοῦ ὑπερμεγέθους ὄρους τοῦ Ταυγέτου ἄχρι καὶ τοῦ Πύλου τοῦ λεγομένου Ὑτίλλου. Ἐκ δὲ τοῦ ἔξω ζυγὸν τὸ κάστρον Ζαρνάδας καὶ Γαστίτζα, τὸ ἀδιάσεστον Μελέ, Διράχιον, Πολιανούς, Γαρδίκια καὶ τὰ περὶ αὐτά, ἔτι δὲ χορηγήσας καὶ τὴν πᾶσαν ἐπιτροπικὴν καὶ διοίκησιν τοῦ μεγάλου πρωτοστράτορος Νικηφόρου τοῦ Μελισσηνοῦ τοῦ καὶ Μελισσοῦργοῦ ἐπονομαζομένου. Ὁ δὲ μέγας οὗτος πρωτοστράτωρ Νικηφόρος ἐκ τῆς φυλῆς ἦν κατὰ πάντα ἀρίστου Σαλλουστίου καίσαρος τοῦ ἐγγόνου πατρικίου Εὐγενίου Βέσπου τοῦ Λουτατίου, ἐνὸς τῶν δύο τε καὶ δέκα μεγιστάνων τῶν ἐπωκικῶν ἐκ Ῥώμης ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευσῆ τῶν πόλεων διὰ προσταγῆς καὶ κλήσεως τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου τοῦ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην κτίσαντος καὶ τὴν βασιλείαν ἐνταῦθα διαβιάσαντος. Ὁ δὲ πατρικίος Εὐγένιος ἐκεῖνος κατὰ Σαρδιανοῦ Εὐναπίου χρονογραφίαν καὶ ὡς τὰ ἔπη τοῦτον φάσκουσι, ἅτινα καὶ ἐγὼ πολλάκις ἀνέγνωκα, εἰς Ἄνδροκλον τοῦ Κόδρου τοῦ Μελάνθου τοῦ Νηλέως ἀνέφερεν τὸ γένος. Εἰς δὲ τὸν ῥηθέντα Νικηφόρον καὶ μεγαπρωτοστράτορα γενεαλογούμενος, ἐκ τοῦ ῥηθέντος Σαλλουστίου οὗτος κατάγεται. Σαλλουστίου δὲ υἱὸς ἦν Ῥουφίνος ὁ μάγιστρος, τοῦ δὲ Νικηφόρος ὁ καίσαρ, τοῦ δὲ Προκόπιος καὶ Κῦρος ὁ σοφώτατος· Προκοπίου δὲ Ὀλύβριος καὶ Πελάγιος ὁ πατρικίος, οὗ πόνημα λέγουσιν εἶναι καὶ τὰ καλούμενα Ὀρμηρόκεντρα· Ὀλυβρίου δὲ Σεκοῦνδος ὁ ὑπάτος καὶ Τζίτας ὁ κόμης Ἀρμενίας· Σεκοῦνδος δὲ Ῥουφίνους καὶ Ναρσῆς ὁ κουβικουλάριος, Ῥουφίνου δὲ Ἰωάννης ὁ ὑπάτος, τοῦ δὲ Πρίσκος ὁ στρατηγὸς Εὐρώπης καὶ Γερμανὸς ὁ πατρικίος, Πρίσκου δὲ Βόνοςσος καὶ Θεόδωρος· Βονόσσου δὲ Θεοδόσιος καὶ Ἀνδρόνικος, Θεοδοσίου δὲ Μιχαὴλ ὁ μάγιστρος, Μιχαὴλ δὲ Θεοφύλακτος καὶ Θεόδοτος. Καὶ ὁ μὲν Θεοφύλακτος γεννᾷ Μιχαὴλ τὸν Ῥαγκαβέλ, ὁ δὲ Θεόδοτος Μιχαὴλ τὸν Κασιδέρην. Καὶ ὁ μὲν Ῥαγκαβέλ τῆς βασιλείας ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου ἐξωσθεὶς καὶ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ἐξορισθεὶς, μοναχὸς γενόμενος τὸν βίον κατέλιπε, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ τῶν παιδογόνων μορίων στερήσαντες, καὶ οὕτως τὰ τοῦ Ῥαγκαβέλ πέρας ἔλαβον· Ὁ δὲ πατρί 274 κιος Κασιδέρης υἱοὺς εἶχε δύο· Δημήτριον τὸν μάγιστρον καὶ Θεόδοτον. Καὶ ὁ μὲν τὴν ἐκκλησίαν Κυρίου Ἰθυενεν, ὥσπερ οἱ περὶ αὐτοῦ ἱστορήσαντες γράφουσι, ὁ δὲ Δημήτριος γεννᾷ Θεόδοτον· ὁ δὲ Νικήταν τὸν καὶ Ὀρουφᾶν καλούμενον, ὁ δὲ Ῥωμανὸν τὸν πατρικίον, ὁ δὲ Ἰωάννην τὸν δομέστικον τὸν καλούμενον Κουρκουάν, Θεοφάνην τὸν πατρικίον καὶ Θεόφιλον, τὸν πάππον Ἰωάννου τοῦ Τζιμισκῆ. Ἰωάννου δὲ τοῦ δομestίκου γίνεται Ῥωμανός, τοῦ δὲ Ἰωάννης καὶ Χριστοφόρος καὶ Ἀνδρόνικος· Χριστοφόρου δὲ Ῥωμανὸς καὶ Θεόφιλος, Ῥωμανοῦ δὲ Νικηφόρος, τοῦ δὲ Θεόληπτος καὶ Λέων ὁ μάγιστρος· Λέοντος δὲ Θεοδόσιος καὶ Νικηφόρος, Νικηφόρου δὲ Θεόδωρος, τοῦ δὲ Λεωσθένης, τοῦ δὲ ὁ Νικηφόρος καίσαρ τοῦ δὲ ἐκ Μαρίας Κομνηνῆς τῆς Ἰωάννου, Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, τοῦ δὲ Ἀλέξιος καὶ Νικηφόρος· Ἀλεξίου δὲ ἐκ τῆς Εὐδοκίας Ἀλεξίου τοῦ Μιχαὴλ Ἀσπιέτη Μιχαὴλ, τοῦ δὲ Θεοφύλακτος καὶ Ἀλέξιος, Θεοφυλάκτου δὲ Θεοδόσιος, τοῦ δὲ Μιχαὴλ καὶ ὁ καίσαρ Ἀλέξιος, ὁ ἐκ τῶν Ἰταλῶν τε καὶ Φράγκων ἐλευθερώσας ταύτην τὴν μεγαλόπολιν. Καίσαρος δὲ Ἀλεξίου γίνεταί Γρηγόριος ὁ δεσπότης, ὁ τὴν κρίσιν τὴν μεγάλην ποιήσας περὶ τῆς περιουσίας τοῦ ῥηθέντος Μιχαὴλ τοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ, μετὰ τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ κύρ Μιχαὴλ, ἐπὶ τῷ ὦα-ω ἔτει. Τοῦ δὲ Γρηγορίου γίνεται Μιχαὴλ καὶ Νικηφόρος καὶ Θεόφιλος καὶ τοῦ Νικηφόρου γίνεται Λέων, τοῦ δὲ ὁ πατριάρχης κύρ Γρηγόριος. Τοῦ δὲ Μιχαὴλ γίνεται Νικηφόρος, τοῦ δὲ Ἀνδρόνικος, τοῦ δὲ Θεοδόσιος, τοῦ δὲ Λέων.

Τούτου ὁ προῤῥηθεὶς μέγας πρωτοστράτωρ Νικηφόρος. Οὗτος ἐκ τῆς θυγατριδοῦς κῦρ Κωνσταντίνου τοῦ Δραγάση Μαρίας τοῦ Ῥαοῦλ Ἰωάννου γί-νεται Νικόλαος. Ἡ δὲ αἰτία τῆς τοιαύτης ἐπιτροπικῆς τοιουτοτρόπως ἦν· τὸν εἰρημένον Νικόλαον τοῦ μεγάλου πρωτοστράτορος Νικηφόρου ἀνεδέξατο ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ὁ δεσπότης κῦρ Θεόδωρος. Ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἔαρι μέλλων ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι ὁ μέγας οὗτος πρωτοστράτωρ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος τριητῆς νήπιος ὢν καὶ πληροφορίαν καὶ διάθεσιν μεγάλην ἔχων πρὸς τὸν δεσπότην κῦρ Θεόδωρον, διαθήκην ποιήσας, εἶασε τὸν δεσπότην κῦρ Θεόδωρον ἐπίτροπον καὶ κυβερνήτην τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ Νικολάου καὶ πάντων τῶν αὐτοῦ χωρῶν τε καὶ κτημάτων. Καὶ ἔαν ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος Νικόλαος ἐμφῶς ἀποθάνῃ, πάσης τῆς αὐτοῦ δεσποτείας καὶ ἐπικρατείας τόποι καὶ χῶραι οἱ ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου ἔσσονται τῷ δεσπότη κῦρ Θεοδῶρῳ. Ἦσαν γὰρ ἐκτὸς πᾶσα ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἑλλησπόντου, μεγάλη Αἴνος ἕως τε καὶ Περιθεωρίου· τὰ δὲ ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου ἐν μὲν τῷ Μεσσηνιακῷ κόλπῳ, ἔνθα ῥέει διὰ μέσου καὶ ὁ Πάμισος ἐκεῖνος ποταμὸς, Ἀνδροῦσα, λέγω καὶ Καλαμάτα, Μαντινία, Ἰαννίτζα, Πήδημα, Μάνη, Νησίον, Σπιτάλιον, Γρεμπενί καὶ Καράντζα καὶ Ἀετός, Λωΐ, Νεόκαστρον, Ἀρχάγγελος, Σαυλάουρος, Ἰωάννινα, Ἰθώμη, Λιγούδιστα Φιλατρία, Πύλος καὶ τὰ ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ ὄρους καὶ κορυφῆς, τοῦ τῆς Νίκης τοῦ Δήμου λεγομένου, ἄχρι τοῦ πεδίου Στενικλάρου καὶ τοῦ ρεύματος τῆς Βελλίρας καὶ Βοστίτζα καὶ τὰ περὶ αὐτήν, ἃ καὶ σταλεῖς ἐγὼ ταῦτα παρέλαβον, τὰ ὅσα ἐκ τῶν ἔξωθεν ὀλίγα πάνυ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀγαρηνῶν μὴ εὕρισκόμενα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τινας ἐκ τούτου τοῦ γένους τῶν Μελισσηνῶν καὶ Στρατηγοπούλους ἐπωνόμαζον καὶ ἐν ταῖς χρονικαῖς ἱστορίαις οὕτως ἔγραφον δι' αἰτίαν τοιαύτην. Τοῦ γὰρ ῥηθέντος καίσαρος Ἀλεξίου καὶ Μιχαῆλ <τὸν> γεννήτορα ὁ βασιλεὺς κῦρ Ἰωάννης ὁ Δούκας στρατηγὸν Παφλαγονίας ἐπροχειρίσατο ἔφηβον ὄντα ἔτι καὶ πάνυ μεῖρακα. Αὐτὸς δὲ ἔργα ἀρεϊκὰ ἐπιδείξας καὶ κατὰ τῶν ἐναντίων τρόπαια στήσας, δι' ἣν αἰτίαν Στρατηγόπουλον ἐπεκάλεσαν καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς τούτου ἐπωνόμαζον. 276 Διήρχετο δὲ τὴν εἰρημένην ἐπιτροπικὴν καὶ διοίκησιν καὶ ὁ πρωτοστράτωρ Λέων ὁ Φραγκόπουλος καιρῷ τινι προστάξει τοῦ δεσπότου κῦρ Θεοδώρου, εἶτα τῷ ἀδελφῷ δεσπότη κῦρ Κωνσταντίνῳ ἐδωρήσατο ταύτην τακτικῶς Α. αλι ξοδιξες πραεβεντ' ... ὃν καὶ Μελισσοῦργον ἐπωνόμαζον διὰ τὴν αὐτοῦ εἰς πάντα δεξιότητα ἐκ τῆς φυλῆς ἣν καταγόμενος τοῦ παλαιοῦ ἐκεῖνου Νικηφόρου καίσαρος τοῦ Μελισσηνοῦ. Ὁ δὲ Νικηφόρος οὗτος ἐκ γόνων ὑπῆρχε τοῦ πατρικίου Εὐγενίου. Διατὶ μὲν ὁ βασιλεὺς Μιχαῆλ ὁ τὴν προσηγορίαν καὶ Ῥαγκαβέλ καὶ ὁ πατρικίος Μιχαῆλ ὁ Μελισσηνὸς ὑπῆρχον κασιγνήτων δύο ἀποτοκεύματα καὶ ἀπόγονοι τοῦ ῥηθέντος καίσαρος· καὶ ὁ μὲν τῆς βασιλείας ἐξωσθεῖς καὶ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ἐξορισθεῖς, μοναχὸς γενόμενος τὸν βίον κατέλιπε· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον τῶν παιδογόνων μορίων στερήσαντες, καὶ οὕτω τὰ τοῦ Ῥαγκαβέλ πέρας ἔλαβον. Ὁ δὲ πατρικίος Μιχαῆλ ἔσχε υἱοὺς δύο Δημήτριον καὶ Θεόδοτον· καὶ ὁ μὲν πατριάρχης γενόμενος τὴν Ἐκκλησίαν Κυρίου ἰθύνας, ὥσπερ οἱ περὶ αὐτοῦ ἱστορήσαντες γράφουσι, ὁ δὲ Δημήτριος γεννᾷ Νικηφόρον, ὁ δὲ Νικηφόρος γεννᾷ Θεόδοτον, ὁ δὲ Θεόδοτος γεννᾷ τὸν πατρικίον Νικήταν τὸν Ὀρυφᾶν. Ὁ δὲ Νικήτας γεννᾷ Θεοφάνην τὸν πατρικίον καὶ πρωτοβεστιάριον καὶ Νάσαρ, ὁ δὲ Θεοφάνης Χριστοφόρον, ὁ δὲ Χριστόφορος τὸν μάγιστρον Λέοντα καὶ Θεόληπτον. Ὁ δὲ μάγιστρος Λέων γεννᾷ Θεοδόσιον, ὁ δὲ Θεοδόσιος Θεοφύλακτον, ὁ δὲ Θεοφύλακτος Θεόδωρον, ὁ δὲ Θεόδωρος Νικηφόρον τὸν καίσαρα τὸν ἐπ' ἀδελφῆ γαμβρὸν τοῦ ἀνακτος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ὁ δὲ καῖσαρ Νικηφόρος γεννᾷ Ἰωάννην τὸν Κομνηνόν, ὁ δὲ Κομνηνὸς Ἰωάννης γεννᾷ Ἀλέξιον, ὁ δὲ Ἀλέξιος γεννᾷ Θεοδόσιον, ὁ δὲ Θεοδόσιος γεννᾷ Ἀλέξιον τὸν καίσαρα καὶ Μιχαῆλ, οὓς Στρατηγοπούλους ἐπωνόμαζον. Ὁ δὲ καῖσαρ Ἀλέξιος γεννᾷ Γρηγόριον, ὁ δὲ Γρηγόριος Θεόφιλον καὶ Μιχαῆλ, ὁ δὲ

Θεόφιλος γεννᾷ Λέοντα, ὁ δὲ Λέων τὸν μέγαν πρωτοστράτορα Νικηφόρον καὶ Γεώργιον. Ὁ δὲ μέγας πρωτοστράτωρ Νικηφόρος γεννᾷ Νικόλαον. Ἡ δὲ αἰτία τῆς τοιαύτης ἐπιτροπικῆς τοιουτοτρόπως ἦν. Τὸν εἰρημένον Νικόλαον ἀνεδέξατο διὰ ἀγίου βαπτίσματος ὁ δεσπότης κύρ Θεόδωρος. Ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἔαρι μέλλων θανεῖν ὁ μέγας οὗτος πρωτοστράτωρ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος τριετῆς ὢν, διαθήκην ποιήσας, εἶασε τὸν δεσπότην κύρ Θεόδωρον ἐπίτροπον καὶ κυ βερνήτην τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ Νικολάου καὶ πάντων τῶν αὐτοῦ κτημάτων. Καὶ ἔαν ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος εὐθύς ἀποθάνῃ, πάσης τῆς αὐτοῦ δεσποτείας καὶ ἐξουσίας τό ποι καὶ χῶραι ἐκτός καὶ ἐντός τῆς Πελοποννήσου ἔσονται τῷ δεσπότῃ κύρ Θεοδώρῳ. Ἦσαν γὰρ ἐκτός· μεγάλη Αἴνος, Περιθεώριον καὶ Ξάνθη καὶ τὰ περὶ αὐτὴν καὶ πᾶ 278 σα ἢ Χερσόνησος τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὰ δὲ ἐντός Πελοποννήσου ἐν τῷ Μελισσηνιακῷ κόλπῳ, ἔνθα ῥέει διὰ μέσου καὶ ὁ Πάμισος ἐκεῖνος ποταμός· Ἀνδροῦσα λέγω καὶ Καλαμάτα, Μαντίνια, Ἰανίτζα, Πήδημα καὶ Μάνη καὶ Νησι καὶ Σπιτάλιν καὶ Γρέμπενι καὶ Καραντζα καὶ Ἀετὸς καὶ Ἐλωῖ καὶ Νεόκαστρον καὶ ἰθώμη ἢ νῦν λεγομένη Μεσσήνη καὶ Ἀρχάγγελος καὶ Σαβλάουρος καὶ Ἰωάννινα καὶ Λιγυδίστα καὶ Φιλατρία καὶ Πύλος καὶ τὰ περὶ αὐτῶν καὶ τὰ ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ ὄρους κορυφῆς τοῦ τῆς Νίκης τοῦ Σίμου λεγομένου ἄχρι τῆς πεδιάδος Στενικλάρου καὶ τοῦ ρεύματος τῆς Βελίρας καὶ σταλεῖς ἐγὼ παρέλαβον αὐτά, τὰ ὅσα μὴ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀγαρηνῶν εὐρισκόμενα ὀλίγα πάνυ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν τινες ἐκ τούτου τοῦ γένους τῶν Μελισσηνῶν καὶ Στρατηγοὺς πούλους ἐπωνόμαζον καὶ ἐν ταῖς χρονικαῖς ἱστορίαις οὕτως ἔγραφον δι' αἰτίαν τοιαύτην· τὸν γὰρ Ἀλέξιον καίσαρα τὸν Μελισσηνόν, Στρατηγόπουλον ἐπωνόμαζον καὶ ἔκτοτε τὸ ἐπὶ κληρὸν τοῦτο εἰς τινες τοῦ γένους τούτου ἐπεκράτησε. Διῆρχε δὲ τὴν εἰρημένην ἐπιτροπικὴν καὶ διοίκησιν καὶ ὁ πρωτοστράτωρ Λέων ὁ Φραγκόπουλος καιρῷ τινι, προστάξει τοῦ δεσπότου κύρ Θεοδώρου, εἶτα τῷ ἀδελφῷ κύρ Κωνσταντίνῳ ἔδωκε ρήσατο. 448 καὶ πολλὰ ἐπυνθάνετο περὶ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ, ἃ καταλεπτῶς διηγησόμεθα, πῶς ὁ πατριάρχης ἐν συνόψει τὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν ἐν κεφαλαίοις αὐτῷ διεσάφησεν· ἡγουν, τὸ ἐπίγραμμα ἔχει οὕτως· Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ὁμιλία ρηθεῖσα περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως τῶν Χριστιανῶν. Ἐρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τοῦ εἰρημένου ἀμηνῶ τοῦ καὶ σουλτάνου τάδε· Ὁ ἀμηνῶς· Τί πιστεύετε ὑμεῖς οἱ Χριστιανοί; ἀπεκρίθη ὁ πατριάρχης καὶ εἶπεν αὐτῷ τάδε·

Κφ. α'. Πιστεύομεν, ὅτι ἐστὶ Θεὸς δημιουργὸς πάντων ὧν εἰσὶν ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι· ὅτι οὔτε σῶμά ἐστιν, οὔτε σῶμα ἔχει, ἀλλὰ ζῆν νοερῶς. Καὶ ἐστὶ νοῦς ἄριστος καὶ τελειότατος καὶ σοφώτατος ἀσύνθετος, ἄναρχος, ἀτελεύτητος· ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἐν οὐδενὶ τόπῳ καὶ ἐστὶν ἐν παντὶ τόπῳ. Ταῦτά εἰσὶν ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ, δι' ὧν χωρίζεται ἀπὸ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ. Καὶ ἄλλα τούτοις εἰσὶν ὅμοια. – Πάντα ὅσα κεφάλαια μετεγλωττίσθησαν εἰς τὴν τουρκοαραβόγλωσσαν ὑπὸ τοῦ Ἀχμάτ καδδὴ Βερρόιας τοῦ πατρὸς Μαχουμουτ τζελεπιῆ τοῦ ἀναγραφέως καὶ οὕτως ἔπεται τὰ κεφάλαια κατὰ τάξιν·

Κφ. β'. Κείμενον· Ἔστι σοφὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἀληθινὸς καὶ αὐτοαλήθεια. Ὅσα προτερήματα ἔχουσι τὰ ποιήματα αὐτοῦ μεμερισμένως, ἔχει αὐτὸς ὁ μόνος ὑψηλότερον τρόπον· καὶ ταύτας τὰς τελειότητας ἔχουσι καὶ τὰ κτίσματα αὐτοῦ, διότι αὐτὸς δίδωσι ταύτας καὶ τοῖς κτίσμασιν αὐτοῦ· ἀγαθὰ εἰσι, διότι σοφός, σοφὰ· διότι ἀληθής, ἀληθῆ 450 καὶ τ' ἄλλα ὁμοίως, πλὴν ὅτι ὁ μὲν Θεὸς κυρίως ἔχει αὐτά, τὰ δὲ κτίσματα κατὰ μετοχήν ἔχουσιν.

Ἐρμηνεία· Κφ. γ' Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι εἰσὶν ἐν τῷ Θεῷ ἄλλα τρία ἰδιώματα, ἅτινά εἰσιν ὡσπερ ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ πάντων τῶν ἄλλων ἰδιωμάτων αὐτοῦ· καὶ διὰ τούτων τῶν τριῶν ἰδιωμάτων ζῆν ὁ Θεὸς αἰδίως ἐν ἑαυτῷ καὶ πρὸ τοῦ

δημιουργηθῆναι ὑπ' αὐτοῦ τὸν κόσμον· καὶ διὰ τούτων ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ διὰ τούτων κυβερνᾷ αὐτόν. Καὶ ταῦτα τὰ τρία ἰδιώματα ὀνομάζομεν τρεῖς ὑποστάσεις, ἡγουν τρία πρόσωπα· καὶ διότι αὐτὰ τὰ ἰδιώματα οὐ μερίζουσι τὴν μίαν καὶ ἀπλουστάτην οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἔστι Θεὸς καὶ μετὰ τῶν ἰδιωμάτων τούτων εἷς Θεὸς καὶ οὐκ εἰσὶ τρεῖς θεοί, καθὼς τινες τολμῶντες λέγουσιν.

Ἑρμηνεία· Κφ. δ'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ ἀνατέλουσι λόγος καὶ πνεῦμα ὡσπερ ἀπὸ τοῦ πυρὸς φῶς καὶ θερμὴ. Καὶ καθάπερ τὸ πῦρ καὶ εἰ μὴ ἔστί τι τὸ φωτιζόμενον καὶ θερμαινόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὁμῶς αὐτὸ τὸ πῦρ αἰεὶ ἔχει φῶς καὶ θερμὴν καὶ ἐκπέμπει φῶς καὶ θερμὴν ἡμῖν, οὕτω καὶ πρὸ τοῦ δημιουργηθῆναι τὸν κόσμον ἦσαν ὁ λόγος καὶ τὸ πνεῦμα, ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ φυσικαί, ἐπεὶ ὁ Θεὸς νοῦς ἔστιν, ὡς προεῖρηται, καὶ ταῦτα τὰ τρία, νοῦς, λόγος καὶ πνεῦμα εἷς θεὸς ἔστιν, ὡσπερ ἐν τῇ μιᾷ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ἔστι νοῦς καὶ λόγος νοητὸς καὶ θέλησις νοητή, καὶ ὁμῶς ταῦτα τὰ τρία εἰσὶ μία ψυχὴ κατὰ τὴν οὐσίαν. Πάλιν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὀνομάζομεν σοφίαν τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμιν καὶ υἱὸν αὐτοῦ, διότι ἔστι γέννημα τῆς φύσεως αὐτοῦ, ὡσπερ τὸ γέννημα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, <καλοῦμεν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου> καὶ ὡσπερ τὸ νοῆμα τοῦ αὐτοῦ ἔστι γέννημα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ὀνομάζομεν τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγάπην. Αὐτὸν δὲ τὸν νοῦν καλοῦμεν πατέρα, διότι αὐτὸς ἔστιν ἀγέννητος καὶ ἀναίτιος, αἴτιος δὲ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος. Ὅτι οὖν ὁ Θεὸς οὐ νοεῖ μόνον τὰ κτίσματα αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον νοεῖ καὶ γινώσκει ἑαυτόν, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει λόγον καὶ σοφίαν, δι' ἧς νοεῖ ἑαυτὸν ἰδίως· ὁμοίως οὐ θέλει καὶ ἀγαπᾷ μόνον τὰ ποιήματα ἑαυτοῦ ὁ Θεός, ἀλλὰ θέλει καὶ ἀγαπᾷ ἑαυτὸν πολλῶ μᾶλλον. Διὰ τοῦτο αἰδίως προέρχονται ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ αἰδίως εἰσὶν ἐν αὐτῷ. Καὶ ταῦτα τὰ ἰδιώματα μετὰ τοῦ Θεοῦ εἷς ἔστι Θεός.

Ἑρμηνεία· Κφ. ε'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦ λόγου τῆς σοφίας καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· καὶ διὰ τοῦ πνεύματος, τῆς ἀγαθῆς θελήσεως καὶ ἀγάπης αὐτοῦ προνεῖται καὶ κυβερνᾷ καὶ κινεῖ πᾶσαν φύσιν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πρὸς τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὴν τάξιν ἐκείνης φύσεως. Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύομεν, ὅτι, ὅτε ἠθέλησεν ὁ Θεός, διὰ μόνην τὴν ἐλεημοσύνην αὐτοῦ ἐπέστρεψε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πλάνης τῶν δαιμόνων καὶ τῆς εἰδωλολατρείας, διότι πλὴν τοῦ ὀλίγου τόπου τῶν Ἰουδαίων, ἐν ᾧ προσεκυνεῖτο καὶ ἐπιστεύετο εἷς θεὸς ἐκ τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσεως, ἢ δ' ἄλλη πᾶσα ἢ οἰκουμένη ἐσεβάζετο τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ πολλοὺς θεοὺς μὴ ὄντας ἀντὶ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ προσεκύνουν· καὶ ἐπολιτεύοντο κατὰ τὰς ἰδίας ἑκάστος ἐπιθυμίας, οὐ κατὰ τινὰ τοῦ Θεοῦ νόμον.

Ἑρμηνεία· Κφ. ζ'. Κείμενον· Τότε ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν τοιαύτην ἀνάπλασιν τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐνεδύθη τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, ἵνα ὡς μὲν ἄνθρωπος ὁμιλήσῃ ἀνθρώποις, ὡς δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοῦ σοφία διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους πιστεύειν εἰς τὸν ἕνα καὶ ἀληθῆ Θεὸν καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὃν αὐτὸς ἔδωκε· καὶ πάλιν ὡς μὲν ἄνθρωπος ἵνα δῶ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ παράδειγμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Πρῶτος γὰρ αὐτὸς ἐτήρησε τὸν νόμον, ὃν ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις. Ὡς δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις δυναθῆναι κατορθῶσαι τὸ παγκόσμιον ἀγαθόν, ὅπερ ἐβούλετο, διότι ἦν ἀδύνατον δι' ἑνὸς ἀνθρώπου δυνάμει ἐπιστρέψαι τὴν οἰκουμένην πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ οὕτως διὰ μὲν τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔσπειρε τὴν ἀλήθειαν ὁ παντοδύναμος καὶ ἀόρατος Θεὸς ἐν Ἱερουσαλήμ, διὰ δὲ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐφώτισε καὶ ἐνίσχυσε τοὺς ἀποστόλους 452 αὐτοῦ, ἵνα σπεύρωσιν αὐτοὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς πάντα τὸν κόσμον καὶ ἵνα καταφρονήσωσι τὸν κόσμον διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ πέμψαντος αὐτὸν Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ,

ὅστις ἐκουσίως ἀπέθανε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπὲρ τοῦ σωθῆναι τὸν κόσμον. Οὕτω πιστεύομεν ἡμεῖς τὸν ἕνα Θεὸν ἐν τριάσει, πατέρα, υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, καθὼς ἐδίδαξεν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· καὶ διότι ἐστὶν ἀληθής, πιστεύομεν, ὅτι ἐστὶ καὶ αὐτὸ ἀληθές. Καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ οὕτως ἐδίδαξαν ἡμᾶς πλατύτερον καὶ οὕτω νοοῦμεν καὶ ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς σοφίας

· Ἑρμηνεία· Κφ. ζ'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἐνεδύθη ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔστιν ὁ Χριστός. καὶ ἡ μὲν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ ἦν ζωὴ ἀνθρώπου ὑπεραγίου, ἡ δὲ δύναμις τῆς σοφίας καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἦν Θεοῦ δύναμις.

Ἑρμηνεία· Κφ. η'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ὡσπερ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου γίνεται εἷς ἄνθρωπος, οὕτως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἐνὸς μέρους καὶ ἀπ' ἄλλ' μέρους ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα εἰσι πάντοτε δύο φύσεις μεμερισμέναι τελείως ἐν ἐνὶ ἀνθρώπῳ. Οὕτως καὶ ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἡ θεότης εἰσὶν ἐν τῷ ἐνὶ Χριστῷ μεμερισμέναι τῇ φύσει τελείως, καθ' ὑπόστασιν μόνον καὶ προσωπικῶς ἠνωμέναι. Καὶ οὔτε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μετεβλήθη εἰς τὴν σάρκα ἢ τὴν ψυχὴν τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ ἢ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετετρέπη εἰς λόγον Θεοῦ, ἀλλὰ ἦν καὶ ἔστιν ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ὑπερθαύμαστον αὐτοῦ οἰκονομίαν ἐκείνην ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ λόγος, λόγος, ἡ δὲ ἀνθρωπότης, ἀνθρωπότης. Καὶ ὅτι οὐ προσέλαβεν ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ τὴν θεότητα, ἀλλ' ἡ θεότης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ προσέλαβε τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐν αὐτῷ <τῷ> προσληφθῆναι σύστασιν. Πᾶν ὅπερ ἐστὶ ἐν τῷ Θεῷ καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ φυσικῶς Θεός ἐστι, διότι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ Θεῷ συμβεβηκός. Καὶ διὰ τοῦτο, τὸν νοητὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὀνομάζομεν καὶ πιστεύομεν. Καὶ διότι οὗτος ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦν ἐν τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦτο τὸν Χριστὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὁμολογοῦμεν, ἄνθρωπον μὲν διὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, Θεὸν δὲ διὰ τὸν ἐν αὐτῷ λογὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνεία· Κφ. θ'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦν ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῷ Θεῷ καὶ πατρί, διότι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἄπειρος ὡσπερ ὁ Θεός ἐστὶν ἄπειρος ὁ γεννῶν αὐτόν, ἡγουν νοῶν· καὶ ἄπειρον δύναμιν ἔχει· πλὴν ἐν τῷ Θεῷ κατὰ ἄλλον τρόπον ἦν καὶ ἐν τῷ Χριστῷ κατὰ ἄλλον καὶ ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ ἄλλον.

Ἑρμηνεία· Κφ. ι'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅταν ὁ Θεὸς κοινωνῇ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ καὶ τῆς χάριτος κτίσματί τινι, οὐδαμῶς ζημιοῦται, ἀλλὰ μᾶλλον μεγαλύνεται, διότι ἐκ τῆς ἀρετῆς τῶν κτισμάτων τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ φανεροῦται. Καὶ ὅσον μᾶλλον βελτιοῦται τὸ κτίσμα τῇ πλείονι κοινωνίᾳ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ, τοσοῦτον πλέον ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀγάπη δείκνυται. Διὰ τοῦτο ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀγάπη εἰς τοὺς ἀνθρώπους πλέον ἐμεγαλύνθη ἐκ τοῦ ἔλθειν αὐτόν <τὸν λόγον> τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν μετὰ πάσης αὐτοῦ δυνάμεως εἰς τὸν Ἰησοῦν ἢ ὅτι ἔπεμπεν εἰς τοὺς προφήτας μίαν χάριν αὐτοῦ ἢ δύο, εἰς ἄλλον μὲν προφήτην ἐλάτ-τονα, εἰς ἄλλον δὲ μερίζονα.

Ἑρμηνεία· Κφ. ια'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανεν οἰκείῳ θελήματι διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας ὠφελείας δεομένης πολλῶν λόγων, καὶ πάντα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· ὁ γὰρ λόγος τοῦ Θεοῦ οὔτε σταυροῦται, οὔτε ἀποθνήσκει, οὔτε ἀνίσταται, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνέστησεν αὐτοὺς τοὺς νεκρούς, ὡσπερ ἀνέστησεν καὶ τὴν σὰρ-κα, ἣν ἐφόρεσε. Πιστεύομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ πάλιν μέλλει ἔρχεσθαι μετὰ δόξης, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον.

Ἑρμηνεία· Κφ. ιβ'. Κείμενον· Πιστεύομεν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀθάνατοι, ὅτι τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἀναστήσονται ἀφθαρτα, φωτεινά, ἐλαφρά, μήτε τροφῆς χρή-ζονται, μήτε πόσεως, μήτε ἐνδυμάτων, μήτε ἄλλης τινὸς σωματικῆς ἡδονῆς καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα τῶν καλῶς πιστευόντων καὶ καλῶς

πολιτευομένων ἀπελεύσονται εἰς τὸν παράδεισον, τῶν δὲ ἀμετανοήτων πονηρῶν καὶ ἀπίστων εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ ὁ μὲν παράδεισος τῶν ἀγίων καὶ ἡ ἀπόλαυσις ἐστὶ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἡ δὲ κόλασις 454 τῶν πονηρῶν ἐν τῇ γῆ. Καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγίων οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰ μὴ ὅτε τελειωθήσονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τότε θεωρήσουσι τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, ἃ νῦν οὐ γινώσκουσιν εἰ μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἑρμηνεία· Κφ. ιγ'. Κείμενον· Διὰ τί δὲ ἦν ἀναγκαῖον σαρκωθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Θεόν; Εἰσὶν ἀναγκαῖοι καὶ πολλοὶ λόγοι· καὶ ὅταν ἦ χρεία, ἐσμὲν ἔτοιμοι δοῦ-ναι καὶ αὐτούς. Ἐπέκεινα δὲ ἐκείνων τῶν λόγων πληροφοροῦσιν ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως ἡμῶν τὰ ἑπτὰ ταῦτα·

Ἑρμηνεία· Κφ. ιδ'. Κείμενον· Ὅτι ἐπροφήτευσαν οἱ προφῆται τῶν Ἰουδαίων, οὓς στέργομεν καὶ ἡμεῖς, τὸν Ἰησοῦν καὶ ὅσα ἐποίησε καὶ ὅσα ἐγένοντο ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὅσα ἐποίησαν ὕστερον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. Ὁμοίως ἐπροφήτευσαν καὶ τὰ μαντεῖα τῶν Ἑλλήνων συγχωρήσει Θεοῦ καὶ οἱ ἀστρονόμοι τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ εὐφημίας μεγάλης τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ὅτι πᾶσαι αὗται αἱ προφητεῖαί εἰσιν ἀπαράγραπτοι ἔχομεν δεῖξαι·

Ἑρμηνεία· Κφ. ιε'. Κείμενον· Ὅτι αἱ γραφαὶ πᾶσαι τῆς πίστεως ἡμῶν συμφωνοῦσιν ἐν πᾶσι, διότι εἶχον οἱ γράψαντες αὐτὰς ἓνα διδάσκαλον, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἄλλως γὰρ ἔμελλον ἐν τισὶ διαφωνεῖν·

Ἑρμηνεία· Κφ. ις'. Κείμενον· Ὅτι ἐδέξαντο ταύτην τὴν πίστιν, νέαν οὖσαν καὶ παράδοξον, οἱ ἄνθρωποι πανταχοῦ μετὰ σπουδῆς καὶ μετὰ κινδύνων πολλῶν, καὶ οὐ μόνον ἰδιῶται καὶ ἀμαθεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ σοφοί. Καὶ διὰ τοῦτο κατελύθη τελείως ἡ πλάνη τῶν δαιμόνων·

Ἑρμηνεία· Κφ. ιζ'. Κείμενον· Ὅτι ἡ πίστις αὕτη οὐδὲν περιέχει ἀδύνατον, οὐδὲν ἀσύμ-φωνον, οὐδὲν σωματικόν, ἀλλὰ πάντα πνεύματι· καὶ ἔστιν ὁδὸς φέρουσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μελλούσης αἰωνίου ζωῆς·

Ἑρμηνεία· Κφ. ιη'. Κείμενον· Ὅτι ὅσοι ἔλαβον ταύτην τὴν πίστιν καὶ ἐπολιτεύσαντο ἐνα-ρέτως κατὰ τοῦ Ἰησοῦ νόμον, ἔλαβον μεγάλα χαρίσματα ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ δυνάμεις ἐποίησαν πολλὰς ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ, ὅπερ οὐκ ἂν ἦν, εἰ ἡ πίστις αὕτη ἦν ἐναντία τῇ ἀληθείᾳ.

Ἑρμηνεία· Κφ. ιθ'. Κείμενον· Ὅτι ὅσα λέγουσιν τινες κατὰ τῆς πίστεως ταύτης, δυνάμεθα λύειν εὐκόλως καὶ εὐλόγως·

Ἑρμηνεία· Κφ. κ'. Κείμενον· Ὅτι τῇ πίστει ταύτῃ ἐπολέμησαν διὰ πολλῶν τιμωρίων καὶ φόνων οἱ βασιλεῖς τότε καὶ οἱ ἑπαρχοὶ αὐτῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ τριακοσίους δέκα ὀκτῶ χρόνους πολύθεοι ὄντες καὶ εἰδωλολάτραι καὶ οὐδὲν ἴσχυσαν, ἀλλὰ ἐνίκησεν ἡ πίστις καὶ διαμένει μέχρι τοῦ νῦν· καὶ ἐλθὼν ὁ Κύριος εὐρήσῃ αὐτήν. Καὶ εἰ μὴ ἦν ἡ πί-στις αὕτη ἐκ θελήματος τοῦ Θεοῦ, διελύθη ἂν τότε εὐκόλως. Αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ δόξα· ἄμην.

Ἑρμηνεία· Κφ. κα'. Κείμενον· Ταῦτα λέγομεν ἡμεῖς περὶ πίστεως ἡμῶν συντόμως. Ἑρμη-νεία· Καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰ Α.